272. Petrivente, Újkúti-dűlő
(Zala megye) R
A jól ismert újkőkori lelőhelytől délre, az M7 autópálya-

feltárást. Egy 4,35×4,35 m nagyságú, 0,9 m mély sávalap szerepelt a tervekben, közepén pedig egy 1×1 m-es, ugyancsak 0,9 m mélységű szoboralap. A felszíntől kb.

a terület K-i határán húzódik. A vizsgált területen levő várfal önkényes beszögellésének tudományosan nem igazolt magyarázataként a 20. sz. folyamán helyi történeti-régészeti legendává vált, hogy ide feltételezik az ókori Sopianae város amfiteátrumát. A földradarral vizsgált terület a középkori várfalon belül, de a feltételezett amfiteátrumon kívül, annak K-i oldalán található. A vizsgált terület római kor után pangó vizes, időszakosan mocsaras terület volt, melyet a középkorban kiszárítottak, planíroztak és beépítettek. Az újkorban tudatos bemélyítéssel mesterséges katlan jött itt létre, melynek szintkülönbsége a környező É-i parkoló területéhez viszonyítva 2,8 m. A mélység ellenére a jelenlegi talajszint alatt is vannak urbánus, emberi behatásra létrejött rétegek. Az ide tervezett parkoló miatt ezek vizsgálata volt a cél. A műszeres felderítés eredményeinek régészeti elemzése szerint a terület K-i oldalán jelentkező, bemért vonalas objektum vasbeton. Hasonlóan szabályos, az előbbi vonalához derékszögben csatlakozó K–Ny-i irányú vonal a terület É-i harmadában. Ugyanakkor a terület közepén 40–70 cm mélységben szögletes, lejjebb pedig eltűnő szabályos épület nyomai (alapjai?) látszanak. Az 1 m mélységű mérésekből következtethetően ott már jelentkezik az altalaj, illetve annak vízvisszatartó jellege.

Gábor Olivér

278. Pécs, Rákóczi utca 6.

(Baranya megye) Kö, Tö

2006. október 31-én két kutatóárokkal próbaásatást végeztünk a tervezett mélygarázs építésének helyszínén (Hrsz.: 4124). A hosszanti kutatóárkot ÉK–DNy irányban, a keresztárkot pedig ÉNy–DK irányban, a telekhatárokhoz igazodva, azokkal párhuzamosan jelöltük ki. 2 m mélység után elértük a török kori rétegeket, afölött újkori építmények nyomait (emésztőgödör, szennyvízcsatorna, betonakna, házfalalapozás, beásás) találtuk az ugyancsak újkori hulladékkal teli rétegekben. A keresztárokban a hely szűkössége miatt a török kori réteg tetejénél mélyebbre ásni nem tudtunk. A hosszanti árokban viszont 3,2–3,4 m mélységig kutattunk. A fekete, mocsaras jellegű török kori réteg felett egyenetlen vastagságú homokos feltöltést találtunk feltehetően a 18. századból. Alatta a török kori réteg annak egynemű, vizes jellege miatt nem volt elválasztható a középkori rétegtől, noha az alsóbb szint már középkori cserépdarabokat is tartalmazott. A megbolygatni kívánt török kori és középkori rétegekben külön régészeti objektumot nem találtunk, noha sok különböző korokból származó építési törmelék volt bennük.

Munkatárs: Szíjártó Kálmán ásatási technikus.

Gábor Olivér

279. Pécs, Széchenyi tér 16–17–18., Király utca 1.

(Baranya megye) Kö

2006 júniusában az úgynevezett Nick-udvaros tömb (Hrsz.: 17541, 17542, 17543) területen régészeti szakfelügyeletet végeztem az alapozási munkálatoknál. A feltárásokra az épület sarokpontjainál került sor, az épületen belül és az udvaron 3-3 helyen. Valamennyi árokban sárgásbarna, agyagos betöltést találtunk, mely néhol kőtörmelékkel erősen kevert volt, az alapozási feltárások az altalajt azonban sehol sem érték el. Minden árokban találtam kisebb-nagyobb tégla-, vagy kőfalat. Csekély számú kerámiatöredék került elő az árkokból, egyedül a 9.-sz. alapozási feltárásból gyűjtöttünk össze nagyobb mennyiségű kerámiatöredéket, állatcsontot, valamint vastárgyakat.

A leleteket beszállítottuk a Janus Pannonius Múzeum Régészeti Osztályára.

Vajda Olga

280. Pilismarót, Helembai-zátony

(Pest megye) B, LT

2006. szeptember 27–28-án víz alatti felderítést végeztünk az itt található hajóroncsnál, melyről ez év tavaszán kaptunk lakossági bejelentést. A bejelentő elmondása szerint 2003-ban az akkor nagyrészt szárazra került zátonyon egy kb. 8 m hosszú palánkdarab állt ki a kavicsból, rajta iszkába szegekkel. A szeg típusa német és lengyel analógiák szerint a 15–16. századra keltezhető. A lelőhely jelentőségét az adja, hogy kortárs források (pl. Cuspinianus: Oratorio protreptica... 1526) szerint Mária királyné Esztergomnál megtámadott hajóinak egy része elsodródott és elsüllyedt. Mivel a zátony Esztergom alatt van, ideális hely elsodródott hajók felhalmozódására. Mivel a bejelentő csak hozzávetőlegesen tudta megadni a helyet, felderítésre volt szükség. A kutatást a Börzsöny Múzeum Baráti Köre finanszírozta, sajnos műszeres felderítésre nem volt módunk, ezért a máshol is bevált vezetőköteles felderítést alkalmaztuk. Ennek során 250 m hosszan, 30 m szélességben átfésültük a zátony oldalát. A hajóra nem bukkantunk rá. A felderítés során azonban nagy mennyiségű bronzkori és késő kelta (pl. grafitos) kerámiát találtunk, ezeket a Balassa Bálint Múzeumba szállítottuk. A felderítés nem cáfolja a hajó létezését, csak a módszer korlátait tükrözi. A biztos eredményhez szonaras és radaros mederfelmérést kellene végezni.

Munkatársak: Petrik Máté, Fekete Csanád, Grynaeus András, Olajos Szilvia, Gajó Gusztáv, Puskás Norbert, Lengyel László (a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat Búvárrégészeti Szakosztályának tagjai); Fésű József (Börzsöny Múzeum Baráti Köre) és Gelencsér Ferenc (bejelentő és a hajó kapitánya).

Tóth János Attila

281. Pocsaj, Apáti telep

(Hajdú-Bihar megye) U, Sza, Á

2006. szeptember–októberben a község Apáti telepén, a Létavértes felé vezető műút K-i oldalán megelőző feltárást folytatott a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok igazgatósága.